

ALMANCADA İLGEÇ İSTEYEN FİİLLERİN TÜRK ÖĞRENCİLER TARAFINDAN KULLANIMI ÜZERİNE İNCELEME

Araştırma Makalesi / Research Article

Uslu Z. (2020). Almandada İlgeç İsteyen Fiillerin Türk Öğrenciler Tarafından Kullanımı Üzerine İnceleme. *Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 10(2), 566-576.
DOI: 10.30783/nevsosbilen.749313

Geliş Tarihi: 08. 06. 2020
Kabul Tarihi: 28.10.2020
E-ISSN: 2149-3871

Prof. Dr. Zeki USLU
Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü
zekiuslu@selcuk.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-9145-0845

ÖZ

Bu çalışmada yabancı dil olarak Almanca öğrenen Türklerin ilgeç isteyen fiilleri kullanma davranışlarının incelenmesi, ana dili ve yabancı dilin farklı özelliklerinin öğrencilerde ne tür kullanım sorunlarına yol açtığı deneysel olarak ortaya çıkarılması ve sorunların çözümüne ilişkin öneriler geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın yöntemi betimsel çözümlene modelidir. Araştırma için Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Alman Dili ve Edebiyatı Bölümünde 2019-2020 öğretim yılı güz döneminde 188 öğrenciyle bir çalışma yürütülmüştür. Derlenen veriler SPSS programıyla dört farklı değişkende çözümlenerek yorumlanmıştır. Değişkenler doğru ilgeç ve durum kullanımı, yanlış ilgeç kullanımı, yanlış ad durumu kullanımı ve ilgeçsiz kullanımdır. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre, Almanca öğrencilerinin ilgeçli fiil kullanımlarında başarı oranı %37'dir. Almanca ve Türkçe arasında fiil isteminde benzerlik olunca doğruluk oranı artmakta, farklılık olunca hatalar ortaya çıkmaktadır. Çok karşılaştıkları fiillerde iki dilin özellikleri farklı olsa bile doğruluk oranı yüksek çıkmıştır. Bu sonuçlara göre, öğrenme sürecinde ana dili ve yabancı dil arasında aktarım yapıldığı, dillerin yapısal farklılığından kaynaklanan hataların normal olduğu, sık karşılaşılan fiillerde olumsuz aktarımın azaldığı, yabancı dilde daha çok metin okumalarının öğrencilere farkındalık kazandıracak ve ilgeçli fiil kullanımlarındaki hatalarını düzelterek anlaşılmaktadır. Bu nedenle Almanca öğrencilerinin yabancı dil öğrenmede ana dili kurallarından yabancı dile doğru olan geçiş sürecinin hızlandırılması amacıyla Almanca metinlerle sık sık karşılaşmalarının sağlanması yararlı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Fiil İstemi, İlgeçli Fiiller, Almanca Öğrencileri, Aktarım Hataları, Karşılaştırmalı Çözümleme.

AN INVESTIGATION ON THE USE OF PREPOSITIONAL VERBS IN GERMAN BY TURKISH STUDENTS

ABSTRACT

The aim of this study is to analyze the difficulties of Turkish students who learn German as a foreign language in the use of verbs with prepositions and to propose didactic-methodical suggestions to help to overcome these difficulties. The method of the investigation is the descriptive analysis model. For the investigation, a test was conducted among students of German department at Selcuk University, Konya Turkey. The study was carried out in the academic year 2019-2020 and 188 students participated in the study. The data from the questionnaire were analyzed by SPSS program in four variants: correct use of prepositions and cases, incorrect preposition, wrong case and use without preposition. The results showed that the level of success is 37 %. If the valence of verbs in both languages is similar, the level of success increases, and differences result in errors. In terms of the verbs with prepositions that they often confront, success levels have been found to be high, even if the structures of the two languages are different. According to these findings, it was understood that Turkish students acquire more language awareness if they read more texts in foreign languages. For this reason, it may be suggested to create more opportunities for German Foreign Language students to overcome difficulties in using of verbs with prepositions.

Keywords: Verb valence; prepositional verbs; GFL students; transfer errors; contrastive analysis.

1. GİRİŞ

Fiillerin istem özellikleri farklıdır. Bazıları özne dışında bir tamlayıcı istemez. Yalnızca özne ile anlamlı tümce kurulabilir. Ancak tümce içinde belirtme durumunda, yönelme durumunda ya da her ikisinde birden nesnelere isteyen, hatta ilgeç isteyen fiiller de vardır. Bunlar bağıl fiiller (relative Verben) olarak adlandırılır (Duden, 1995:105). Almancada bazı fiiller bir ilgeçle birlikte kullanılır. İlgeç (Präposition) tümce içinde nesnenin önüne getirilir ve onun belirli bir durumda çekimlenmesini ister. Fiilin istediği ilgeç olmadan tümce yapısal ve anlamsal açıdan eksik kalır. Sayıları sınırlı olan bu fiiller ilgeçleriyle ve gerektirdiği ad durumlarıyla birlikte öğrenilmek zorundadır. Fiillerin istem özellikleri dilden dile farklılık gösterebilir. Özellikle yapısal bakımdan farklı dillerde fiil istemleri konusunda sınırlı bir örtüşme görülür. Yani iki dil arasında fiillerin büyük bir çoğunluğu gerek durum istemi, gerekse ilgeç istemi bakımından birbirine benzemez. Bu farklılık ilgeçli fiillerde de görülür. İlgeç isteyen fiillerin bu özelliği yabancı dil olarak Almanca öğrenen Türkler için önemli bir öğrenim ve kullanım zorluğu oluşturmaktadır. Çünkü ilgeçli fiiller Türkçe ve Almanca arasındaki önemli sözdizimsel farklardan biridir. Ders uygulamalarında yapılan gözlemler ve alan araştırmaları, uzun süre Almanca dersi alan öğrencilerin bile ilgeç isteyen fiilleri kullanma davranışlarında önemli sorunlar bulunduğunu göstermektedir (Maden, 2009:43; Balcı, 2006:240; Heinz, 1961:116).

İlgeç isteyen fiiller konusunda Almanca ile Türkçe arasındaki fark aşağıdaki örneklerde açık biçimde görülebilir;

sich fürchten vor + D	-den korkmak
sich entschuldigend bei + D	-den özür dilemek
jn. bitten um +A	-den rica etmek
sterben an + D	-den ölmek

Almanca fiillerin kalıplaştığı ilgeçler ve istediği durumlar ile Türkçe karşılıkları incelendiğinde öğrenme zorluklarının nedeni daha iyi anlaşılmaktadır. Türkçede istemi “-den” olan fiillerin Almancada “vor, bei, um, an vb.” gibi çok farklı ilgeçlerle kalıplaştığı görülüyor. Eğer öğrenci “-den” ekinin Almancada doğrudan karşılığı olan “von” ve “aus” ilgeçlerini kullanma yoluna giderse önemli bir girişim hatası ortaya çıkar. Çünkü ilgeçler fiilin bir parçası olarak kalıplaşınca, artık belirteç özelliğindeki doğrudan anlamlarından uzaklaşabiliyorlar. Benzer bir hata kaynağı ilgeçli fiillerin istediği ad durumlarında da görülmektedir. Türkçede çıkma durumu bildiren –den eki Almanca ilgeçli fiillerde hem Dativ hem de Akkusativ ile karşılanabilmektedir. Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi, ilgeçli fiiller Almanca ile Türkçe arasındaki önemli sözdizimsel ve anlamsal farklılıklardan birini oluşturmaktadır. Konuyu farklı yönleriyle ele alan çalışmalara gereksinim olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada yabancı dil olarak Almanca öğrenen Türklerin ilgeç isteyen fiilleri kullanma biçimlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmada şu sorulara yanıt aranacaktır: Almanca öğrencileri ilgeç isteyen fiilleri doğru kullanabiliyor mu? Sıklıkla yapılan hatalar nelerdir? Bu hatalardan kurtulmaları için ne tür öneriler geliştirilebilir?

2. YÖNTEM

Bu çalışma uygulamalı dilbilim kapsamında öğrencilerden derlenen verilerin çözümlenmesine dayalı bir alan araştırmasıdır. Araştırmanın yöntemi betimsel çözümleme modelidir. Öğrencilerin Almancada ilgeç isteyen fiilleri kullanım özelliklerinin daha somut ve istatistiksel olarak görülmesi amacıyla bir veri toplama aracı geliştirilmiştir. Veri toplama aracı hazırlanırken Almancada ilgeçli fiillerin istem özellikleri göz önünde bulundurulmuştur. Türkçe ve Almanca arasında fiillerin istem özelliklerinin farklı boyutlarını kapsayan örneklerin seçilmesine özen gösterilmiştir. Bu bağlamda ilgeç istemi benzeyen, benzemeyen ve durum istemlerinde sorun potansiyeli olan fiiller seçilmiştir. Tümceler A2 düzeyinde kolayca çevrilebilir özelliktedir. Seçilen tümcelerin tamamı Almancada ilgeç isteyen fiiller ile kurulmaktadır. Çevrilmesi istenen tümcelerin yanına parantez içinde sözcüklerin Almancası yazılmış, ancak ilgeç ve durum bilgileri eksik bırakılmıştır. Hazırlanan veri toplama aracı Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerine çeviri çalışması olarak uygulanmıştır. Çalışmaya bütün sınıflardan toplam yüz seksen sekiz öğrenci katılmıştır. Öğrenciler on dokuz yirmi dört yaş aralığındadır. Bölüm

öğrencilerinin yaklaşık yüzde onu Almanya dönüşlüdür. Almanya doğumlu olan bu öğrencilerin eğitim ve dil öğrenme geçmişleri farklı olması nedeniyle bu çalışmanın amacına uygun olmadıkları düşünülmüş, çalışmaya dahil edilmemişlerdir. Böylece çalışmanın katılımcıları Almancayı Türkiye’de İngilizceden sonra ikinci yabancı dil olarak öğrenenlerden oluşmaktadır. Bu öğrencilerin tamamı Yabancı Diller Yüksek Okulunda bir yıllık hazırlık sınıfı okuyup, baraj sınavını başarıyla bölüme gelmişlerdir. Çalışmaya katılan öğrencilerin tamamı en az iki yıl Almanca dersi almıştır ve belirli bir düzeyde Almanca bilgilerinin olduğu öngörülmektedir. Çeviri dersinde Türkçe on tümceden oluşan bir çalışma kağıdı dağıtılmış ve bu tümceleri Almancaya çevirmeleri istenmiştir. Toplanan veriler SPSS programına yüklenerek frekans ve yüzde hesaplarıyla değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde temel ölçüt öğrencilerin ilgeçleri ve ad durumlarını doğru kullanıp kullanmadıklarının araştırılmasıdır. Bu nedenle incelemede dört farklı değişken ele alınmıştır: doğru ilgeç ve durum kullanımı, yanlış ilgeç kullanımı, yanlış durum kullanımı, ilgeçsiz kullanım. Böylece ana dili ve yabancı dilin farklı özelliklerinin öğrencilerde ne tür kullanım sorunlarına yol açtığına deneysel olarak ortaya çıkarılması öngörülmektedir.

3. BULGULAR VE YORUM

Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencileriyle gerçekleştirilen çeviri çalışmasından derlenen veriler dört farklı değişkende incelenmiş olup bunların dağılımları ve yüzdeleri önce tablo biçiminde gösterilecek, sonra her değişken için birer örnek verilerek yorumlanacaktır.

1-Çocuk köpekten korkuyor. (Das Kind /der Hund /sich fürchten)

(a)Doğru ilgeç ve durum	(b)Yanlış ilgeç	(c)Yanlış durum	(d)İlgeçsiz
% 36,7	%42,6	% 3,7	% 17,0

- Das Kind fürchtet sich vor dem Hund.
- Das Kind fürchtet sich von dem Hund.
- Das Kind fürchtet sich von den Hund.
- Das Kind fürchtet sich der Hund.

Tablo incelendiğinde doğru kullanımların (a) yüzde 36,7 olduğu, en fazla hatanın yanlış ilgeç (b) kullanımında yapıldığı görülmektedir. Yanlış durum (c) hatası yok denecek kadar azdır. İlgeçsiz kullanım (d) ise yüzde 17’dir. Bu veriler bize öğrencilerin Türkçe düşünerek Almanca tümce kurduklarını gösteriyor. Çeviri işleminde kaynak dil Türkçeden hedef dil Almancaya aktarım yapıldığı anlaşılıyor. Ancak bu iki dilde fiillerin istem özelliklerinin farklı olması olumsuz aktarıma ve hataya neden olmuştur. Türkçede “-den” ekini isteyen “korkmak” fiilinin Almanca karşılığı “sich fürchten” fiili “vor” ilgecini istemektedir. Bu ilgecin yer ve zaman bildiren bir ilgeç olarak “önüne, önünde, var” gibi anlamlarda kullanıldığını düşünen öğrenciler, fiille kaynaşan ilgeçlerin özelliklerini yeterince kavramadığı için bire bir çeviri yapmakta ve Türkçedeki “-den” ekinin karşılığı olan “von” ilgecini kullanmaktadır. Bu tür kullanım hatalarının önlenmesi için öğrencilere fiille kalıplaşan ilgeçlerin anlam ve işlev özelliklerini içeren daha fazla alıştırma yaptırılması gerekir.

2-Senden yardım rica ediyorum. (Ich /die Hilfe /du /bitten)

(a)Doğru ilgeç ve durum	(b)Yanlış ilgeç	(c)Yanlış durum	(d)İlgeçsiz
% 29,8	% 25,0	% 30,3	% 14,9

- Ich bitte dich um die Hilfe.
- Ich bitte von dir die Hilfe.
- Ich bitte um dich der Hilfe.
- Ich bitte deine Hilfe.

“Rica etmek” fiili hem istediği ilgeç hem de durum bakımından Türkçe ile Almanca arasında önemli farklılıklar gösterir. Türkçede “birinden bir şeyi rica etmek” olarak düzenlenen istem durumu Almancada “jemanden bitten um etwas” biçimindedir. Tümce içinde hem rica edilen kişinin ad durumu hem de gereken ilgeç, öğrencilerin hata kaynakları olarak görülüyor. Türkçedeki “senden” tümleci bu bağlamda “dich” olarak karşılanması gerekmekte, aynı zamanda nesnenin önüne “um” ilgeci getirilip Akkusativ durumda çekimlenmektedir. Bütün bunlar Türkçedeki rica etmek fiilinin istemiyle örtüşmemektedir. Bu nedenle bu örnekte kullanım özellikleri dört değişkende birbirine yakın bulunmuştur. Yani öğrenciler hem ilgeç ve durum, hem de ilgeçsiz kullanım hataları yapmışlardır.

3-Çocuklar tatile seviniyor. (Die Kinder /die Ferien /sich freuen)

(a)Doğru ilgeç ve durum	(b)Yanlış ilgeç	(c)Yanlış durum	(d)İlgeçsiz
% 37,2	% 42,0	% 2,1	% 18,6

- Die Kinder freuen sich auf die Ferien.
- Die Kinder freuen sich über die Ferien.
- Die Kinder freuen sich auf der Ferien.
- Die Kinder freuen sich der Ferien.

Bu örnekte ad durumu hatasının (c) çok az olduğu göze çarpıyor. Bunun nedeni “sich freuen” fiilinin Almanca derslerinde çok sık geçmesi ve öğrencilerde farkındalık yaratması olabilir. Çünkü normalde “tatile” sözcüğündeki “-e” durumunun öğrencileri hataya sürüklemesi beklenirdi. İlgeç hatasının fazla olmasının nedeni ise bu fiilin iki ayrı ilgeç ile kullanılabilmesidir. Geçmiş olayları bildirmede “über” ilgeci kullanılıyor. Öğrenciler bu ayrıma dikkat etmeden fiilin istediği iki ilgeçten rastgele birini tercih etmiş olabilir.

4-Efe babasıyla sohbet ediyor. (Efe /sein Vater /sich unterhalten)

(a)Doğru ilgeç ve durum	(b)Yanlış ilgeç	(c)Yanlış durum	(d)İlgeçsiz
% 75,0	% 10,1	% 9,0	% 5,9

- Efe unterhält sich mit seinem Vater.
- Efe unterhältet sich bei seinem Vater.
- Efe unterhält sich mit sein Vater.
- Efe unterhält sich sein Vater.

Bu örnekte fiilin istemi iki dilde de örtüştüğü için doğru (a) çeviri yapanların oranı oldukça yüksek çıkmıştır. “Sohbet etmek” fiilinin istemi olan “ile” ilgeci, Almancada “sich unterhalten” fiilinin istemi olan “mit” ilgeci ile tam benzerlik gösteriyor. “Mit” Dativ gerektiren bir ilgeç olarak çok sık kullanıldığı için durum kullanımında hata oranı çok düşük. İlgeçsiz kullanım neredeyse yok gibi. Bu verilere göre iki dilde benzer yapılarda olumlu aktarım yapıldığı ve öğrenme ve kullanmanın daha kolay gerçekleştiği gözlenmektedir. Bu veriler yabancı dil öğreniminde karşılaştırma varsayımını (Lado 1968; Klein 1992; Apeltauer 1997) doğrulayıcı niteliktedir.

5-Gökçe annesinden özür diliyor. (Gökçe /ihre Mutter /sich entschuldigen)

(a)Doğru ilgeç ve durum	(b)Yanlış ilgeç	(c)Yanlış durum	(d)İlgeçsiz
% 31,4	% 47,3	% 9,0	% 12,2

- a) Gökçe entschuldigt sich bei ihrer Mutter.
- b) Gökçe entschuldigt sich von ihrer Mutter.
- c) Gökçe entschuldigt sich bei ihre Mutter.
- d) Gökçe entschuldigt sich ihre Mutter.

Türkçede “özür dilemek” fiili “-den” ekini isterken, Almancada “sich entschuldigen” fiili “bei” ilgeciyle kalıplaşmıştır. Buradaki “bei” ilgeci fiille kalıplaşarak normal anlamının dışında bir işlev üstlenmiştir. Belirteç işlevli kullanımında “yanında” anlamını taşır. Öğrenciler de derslerde bu anlamıyla öğrenmişlerdir. Bu nedenle fiilin Türkçedeki isteminden yola çıkarak hata yapmışlar ve “von” ilgecini tercih etmişlerdir. “Sich entschuldigen” fiili ilgeç ve durum istemleriyle birlikte öğrenilseydi, bu girişim hatası ortaya çıkmayabilirdi.

6-Gençler politikayla ilgilenmiyor. (Die Jungen /die Politik /nicht /sich interessieren)

(a)Doğru ilgeç ve durum	(b)Yanlış ilgeç	(c)Yanlış durum	(d)İlgeçsiz
% 45,7	% 44,1	% ,5	% 9,6

- a) Die Jungen interessieren sich nicht für die Politik.
- b) Die Jungen interessieren sich nicht mit der Politik.
- c) Die Jungen interessieren sich nicht mit dem Politik.
- d) Die Jungen interessieren sich die Politik nicht.

Türkçe ve Almancada “ilgilenmek” fiilinin ilgeç istemleri farklıdır. Bu nedenle yukarıdaki örnekte yanlış ilgeç kullanımının (b) oldukça fazla olduğu görülmektedir. Buna karşın yanlış ad durumu kullanımı (c) yok denecek kadar azdır. Öğrenciler “für” ve “mit” ilgeçlerinin hangi durumu gerektirdiğini bildikleri için ad durumu hatası yapmamışlardır. Oysa Türkçedeki “bir şey ile ilgilenmek” fiilinin Almanca eşdeğeri “sich interessieren für etwas”dır. İki dilde aynı derin yapı için kullanılan bu fiillerin ilgeç istemleri örtüşmemekte ve yüzeysel yapıda hataya neden olmaktadır.

7-Kuş gribinden iki çocuk öldü. (Zwei Kinder /die Vogelgrippe /sterben)

(a)Doğru ilgeç ve durum	(b)Yanlış ilgeç	(c)Yanlış durum	(d)İlgeçsiz
% 16,0	% 58,5	% 12,2	% 13,3

- a) Zwei Kinder starben an der Vogelgrippe.
- b) Zwei Kinder starben von der Vogelgrippe.
- c) Zwei Kinder starben aus dem Vogelgrippe.
- d) Zwei Kinder starben der Vogelgrippe.

Yanlış ilgeç kullanımı (b) hatasının en yüksek olduğu örneklerden birini görüyoruz. Türkçede “ölmek” fiili tümleçte “-den” ekini istiyor. Almancada “sterben” fiili ise “an” ilgeciyle kalıplaşmıştır. Bu örnekte doğru (a) yapanların oranı çok düşük çıkmıştır. Aslında bu fiil günlük kullanımda, haberlerde, basın yayın organlarında çok sık kullanılan fiiller arasında yer alır. Ancak Almancayı Türkiye’de ikinci yabancı dil olarak öğrenen öğrenciler bu fiilin özelliklerini yalnızca derste görmekteyiz. Bu nedenle kullanım eksikliği ortaya çıkmaktadır. İlgeçsiz kullanım hatası (d) oranı düşük olsa da dikkat çekiyor. Çünkü örnekte kullanılan fiilin her iki dilde de bir istemi var. Hangi dilde tümce kuruyorsak o dilin istemine uymak gerekir. İlgeç kullanmayarak yalnızca ad durumunu değiştirmek yeterli değildir. Demek ki bu tür fiillerin yalnızca anlamını öğrenmek

yetmiyor. Hangi ilgeç ve durum ile kullanıldığının da birlikte öğrenilmesi gerekiyor.

8-Arkadaşım ile vedalaşıyorum. (Ich /mein Freund /sich verabschieden)

(a)Doğru ilgeç ve durum	(b)Yanlış ilgeç	(c)Yanlış durum	(d)İlgeçsiz
% 17,0	% 67,0	% 2,7	% 13,3

- Ich verabschiede mich von meinem Freund.
- Ich verabschiede mich mit meinem Freund.
- Ich verabschiede mich von mein Freund.
- Ich verabschiede mich meinen Freund.

Çalışmamızda yanlış ilgeç kullanımındaki (b) en yüksek oran bu örnekte bulunmuştur. “Vedalaşmak” fiili “ile” ilgecini isterken, Almanca karşılığı olan “sich verabschieden” fiili “von” ilgeci ile kalıplaşmıştır. Türkçe düşünerek Almanca tümce kurmaya çalışmak bu tür önemli hatalara neden olabilmektedir. Bu örnekte de doğru oranı çok düşüktür. Uzun süre Almanca dersi almış öğrencilerin bu fiille karşılaşmış olmaları ve istemini öğrenmiş olmaları beklenirdi. Bu verilere göre öğretme/öğrenme sürecinde bir eksiklik olduğu söylenebilir. Uygulamada fiillerin yalnızca anlam boyutuyla öğrenilmesi, istem ve durum özelliklerine yeterince önem verilmemesi ve yeterli alıştırma yapılmaması önemli bir eksiklik olarak değerlendirilmektedir.

9-Her şey senin kararına bağlı. (Alles /deine Entscheidung /abhängen)

(a)Doğru ilgeç ve durum	(b)Yanlış ilgeç	(c)Yanlış durum	(d)İlgeçsiz
% 44,1	% 15,4	% 18,6	% 21,8

- Alles hängt von deiner Entscheidung ab.
- Alles hängt zu deiner Entscheidung ab.
- Alles hängt von deinem Entscheidung ab.
- Alles hängt deiner Entscheidung ab.

“Bağlı olmak” fiili tümleçte “-e” ekini istemektedir. Bu özellik Türk öğrenciler tarafından fiilin Almanca eşdeğerinde ilgece gerek olmadığı, yalnızca durum istemi olduğu biçiminde düşünülmüştür. İlgeçsiz kullanım (d) oranının yüksek olması buna bağlanabilir. Yanlış ilgeç kullananlar (b) ise yine Türkçeden hareketle “-a, -e” ekini “zu” ilgeciyle gerçekleştirmek istemiş olabilirler. Bu örnekte asıl ilginç olan yanlış durum kullanımını (c) hatasıdır. Fiilin isteği olan ilgeci doğru yazan öğrencilerin, ad durumunda yaptıkları hata, aşırı genelleme hatası olarak değerlendirilebilir. Almancada üç artikelden ikisinin (der, das) Dativ durumu “dem”dir. Yani Dativ durumu olarak “dem” ile daha sık karşılaşmaktadır. Dilbilgisi eksikliği olan öğrenciler Dativ ile “dem”i özdeşleştirmiş ve aşırı genelleme hatası yapmış olabilirler. İlgeçli fiillerin kullanımında “durum” kategorisinin de önemli olduğu göz ardı edilmemelidir.

10-Demokrasiye inanıyoruz. (Wir /die Demokratie /glauben)

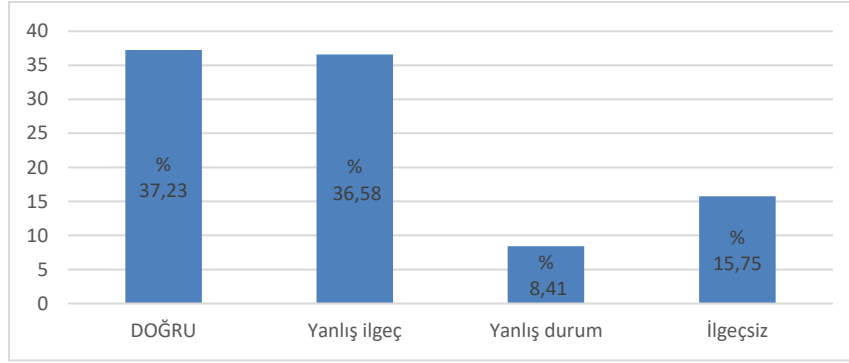
(a)Doğru ilgeç ve durum	(b)Yanlış ilgeç	(c)Yanlış durum	(d)İlgeçsiz
% 39,4	% 13,8	% 16,0	% 30,9

- Wir glauben an die Demokratie.
- Wir glauben für die Demokratie.

- c) Wir glauben an der Demokratie.
d) Wir glauben der Demokratie.

İlgeçsiz kullanımda (d) en yüksek orana bu örnekte ulaşılmıştır. "İnanmak" fiili ile "glauben" fiilinin istemleri örtüşmemektedir. Almancada "glauben" fiili "an" ilgeci ve Akkusativ durumu istemektedir. Oysa Türkçedeki "inanmak" fiili "-e" durum eki ile kullanılan bir fiildir. Bu nedenle öğrencilerin önemli bir bölümü yukarıdaki tümceyi ilgeç kullanmadan ve "-e" durumu istemine göre çevirmişlerdir. Aslında hatanın nedeni ilgeç isteyen fiillerin özellikleridir. Almanca öğrencilerinin fiil istemi konusunu ve özellikle de ilgeçli fiilleri daha bilinçli öğrenmeleri gerekir. İlgeçli fiillerde kalıplaşan ilgeçlerin nedensizlik ilişkisine göre değerlendirilmesi gerektiği bilinmelidir. Böylece "glauben an + Akkusativ" biçiminde öğrenilir ve bol bol alıştırma yaparak kullanım özelliği yerleştirilirse girişim hataları düzeltilebilir.

Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin ilgeç isteyen fiilleri kullanım biçimlerini yukarıda farklı örneklerle ele aldık. Her örnekten elde edilen verileri dört farklı değişkende inceledik. Şimdi bu değişkenlerin genel olarak dağılımına aşağıdaki grafikte göz atalım:

Grafik 1. İlgeç İsteyen Fiillerin Kullanım Biçimlerinin Genel Dağılımı

Grafikte görüldüğü gibi, ilgeçli fiillerin doğru kullanım oranı yüzde 37,23, yanlış ilgeç kullanım oranı ise yüzde 36,58'dir. Birbirine çok yakın olan bu oranlar Almanca öğrencilerinin ilgeçli fiilleri kullanmada önemli bir sorun yaşadıklarını göstermektedir. Ad durumu yanlışında oranın düşük olması öğrencilerin ilgeçlerin durum istemleri konusunda yeterli olduklarını, ancak fiille birleşen ilgeçlerin anlam özelliklerindeki değişimi tam kavrayamadıkları sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Aynı şekilde ilgeçsiz fiil kullanımı oranı da düşük bulunmuştur. Bu durum öğrencilerin her konuda ana dilinden aktarım yapma eğiliminde olmadıklarını göstermektedir. Almancada bu fiillerin ilgeç istemlerinin farkında oldukları, ancak doğru ilgecin bilinmediği durumlarda ana dilinden aktarım yaptıkları anlaşılmaktadır. Benzer sonuçlar yalnızca Almanca öğrencilerinde değil, yabancı dil olarak İngilizce öğrenenlerde de elde edilmiştir (Özışık 2014). Yabancı dil öğrenmede sık rastlanan bu işlemin bir süreç olduğu, bu süreçte ana dilinden ve yabancı dilden kuralları içeren bir ara dil (Interimsprache/Lernersprache) oluşturulduğu ve bu ara dilin öğrenme süreci boyunca sürekli geliştiği kabul edilmektedir (Selinker 1972; Raabe 1974; Düwell 2003; Steinhauer 2005). Buna göre öğrencilerin hataları öğrenme sürecinin doğal bir sonucu olarak değerlendirilmeli ve bu süreci başarılı biçimde atlatmalarını destekleyecek olanaklar sağlanmalıdır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yabancı dil olarak Almanca öğrenen Türklerin ilgeç isteyen fiilleri kullanma davranışlarının incelendiği bu çalışmada ulaşılan sonuçlar ve problem konusuna ilişkin çözüm önerileri şöyledir;

- a) Almancada ilgeç isteyen fiillerin yapısal özellikleri Türkçede eklerle karşılanmaktadır. Ancak eklerle ilgeçler özdeş olmadığından, birden çok ilgeç için tek bir ek görev alabilmektedir. Bu durum ilgeç isteyen fiilleri kullanmada olumsuz aktarımlara neden olmaktadır.

- b) Almanca öğrencilerinin ilgeç isteyen fiilleri kullanmada başarı ortalaması yüzde 37 bulunmuştur. Bu oran konuyu öğrenme ve kullanmada amaca ulaşılmadığını göstermektedir. Bu eksiklik önemli bir sorun olarak değerlendirilmeli ve eğitim öğretim çalışmalarında gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. İlgili derslerde bu konuya daha çok yer verilmesi, alıştırmaya yapılması ve öğrencilere yabancı dilde okuma alışkanlıklarının kazandırılması eksikliklerin giderilmesine katkı sağlayabilir.
- c) Almanca ve Türkçe arasında fiil isteminde benzerlik olunca doğruluk oranı artmakta, farklılık olunca hatalar ortaya çıkmaktadır. Bu durum öğrencilerin yabancı dildeki bilgi eksikliklerinden kaynaklanan güvensizliklerine bağlanabilir. Fiil isteminden tam emin olmayınca, ana dilindeki kullanım özelliğini yabancı dile aktarmakta ve girişim hataları yapmaktadır. Ana dilinden aktarım stratejisi sonucunda benzerlik durumunda başarı oranı yükselmekte, farklılık durumunda ise düşmektedir. Ancak Türkçe ile Almanca'nın farklılıkları daha fazla olduğundan transfer stratejisi işe yararmamaktadır. Yabancı dil öğrencileri dillerin farklılığına ilişkin olarak daha fazla aydınlatılmalı, bu konudaki farkındalık düzeyleri artırılmalıdır. Böylece öğrenci kendini hangi dilde ifade edecekse o dilin kurallarını uygulamak zorunda olduğunu anlayacaktır.
- d) Çok karşılaştıkları fiillerde iki dilin özellikleri farklı olsa bile öğrencilerin başarısı yüksek çıkmıştır. Bu durumda yabancı dil öğreniminde yalnızca karşıtlık varsayımının geçerli olmadığı, yani diller arasında aktarım yapıldığı ilkesinin her zaman uygulanmadığı görülmektedir. Öğrenci çok karşılaştığı ve kullanımından emin olduğu ilgeçli fiilleri nedensizlik ilkesiyle kabul etmekte ve sorgulamadan doğru kullanabilmektedir. Öyleyse öğrencilerin ilgeç isteyen fiillerle daha fazla karşılaşmalarına ortam hazırlanmalıdır. Örnek olarak öğrencilerin günlük gazete metinlerini ya da kısa öyküleri taramaları istenebilir. İlgeç isteyen fiillerin geçtiği metinleri derlemeleri ve bunların sınıfta materyal olarak kullanılmalrı sağlanabilir. Böyle bir uygulama öğrencilerin ilgeçli fiil kalıplarını bir süre için soyut olarak ezberleyip sonradan unutmalarını engelleyebilir.

Bu sonuçlara göre, dillerin farklılığından kaynaklanan hataların normal olduğu, sık karşılaşılan fiillerin kullanımında olumsuz aktarımın azaldığı, yabancı dilde daha çok metin okumalarının öğrencilere farkındalık kazandıracığı ve ilgeç isteyen fiilleri kullanma hatalarını düzelterceği anlaşılmaktadır. Bu nedenle Almanca öğrencilerinin yabancı dil öğrenmede ana dili kurallarından yabancı dile doğru olan geçiş sürecinin hızlandırılması amacıyla Almanca metinlerle sık sık karşılaşmalarının sağlanması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Apeltauer, E. (1997). *Grundlagen des Erst- und Fremdspracherwerbs*. Fernstudieneinheit 15. Berlin: Langenscheidt.
- Balci, T. (2006). Valenzstrukturabhängige probleme beim DaF-Lernen türkischer Studierender. *Deutsch als Fremdsprache* vol 47, 239-241.
- Duden (1995). *Die Grammatik*. Band 4. Mannheim: Dudenverlag.
- Düwell, H. (2003). Fremdsprachenlerner. In: Bausch, Karl-Richard&Christ, Herbert&Krumm, Hans-Jürgen (Hrsg.) *Handbuch Fremdsprachenunterricht*, 347-352.
- Heinz, K. (1961). Der Anwendungsbereich der deutschen Präpositionen in besonderer Berücksichtigung ihrer Wiedergabe im Türkischen. *Ankara Üniversitesi DTCF Dergisi* 19, (1-2), 109-127.
- Klein, W. (1992). *Zweitspracherwerb*. Studienbuch Linguistik. 3. Auflage. Frankfurt am Main: Verlag Anton Hain.
- Lado, R. (1968). *Contrastive linguistics in a mentalistic theory of language learning*. In: Alatis, J.E. (ed.), 123-135.
- Maden, S. (2009). Sprachunsicherheitsgründe türkischer Deutschlernenden im Gebrauch der Präpositionen im Deutschen. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (2), 41-62.
- Özışık, C. (2014). Identifying preposition errors of Turkish EFL students. *ELT Research Journal*, 3 (2), 59-69.

- Raabe, H. (1974). Interimsprache und Kontrastive Analyse. In: Raabe, Horst (Hrsg.) *Trends in kontrastiver Linguistik I*. Tübingen/Mannheim: Institut für Deutsche Sprache.
- Selinker, L. (1972). Interlanguage. In: *International review of Applied Linguistics*, 10, 209-241
- Steinhauer, B. (2005). *Transfer im Fremdsprachenerwerb: ein Forschungsüberblick und eine empirische Untersuchung des individuellen Transerverhaltens*. Frankfurt am Main: Peter Lang.

EXTENDED SUMMARY

Purpose

Many German verbs are used with a fixed preposition that follows an object in a particular case. There is no rule for which verb is needed with which preposition and in which case the object is. German and Turkish are structurally different languages. In Turkish, the suffixes are needed for most prepositions. But because the suffixes and prepositions are not structurally identical, only one suffix can be used for many prepositions. This causes learning difficulties when learning German as a foreign language. The studies and classroom observation show that especially Turkish students of German language and literature make mistakes when they use these verbs. The aim of this study is to analyze the difficulties of Turkish students who learn German as a foreign language in the use of verbs with prepositions and to propose didactic-methodical suggestions to help to overcome these difficulties.

Methodology

The method of the investigation is the descriptive analysis model. For the investigation a test has been carried out at the University Selcuk-Konya among students at the department of German language and literature. 188 students took part in the work. They are the students who learned German as a second foreign language in Turkey. The data from the questionnaire were analyzed by SPSS program in four variants: correct use of prepositions and cases, incorrect preposition, wrong case and use without preposition.

Findings

The percentage of those who use the correct prepositions and cases is 37.23%. If the positions in both languages are congruent, the success rate increases. For example, the verb "sich unterhalten mit" can be expressed in Turkish "ile sohbet etmek". The preposition is congruent in both languages. In the example sentence with this verb, the success rate 75% was found.

The percentage of those who use the incorrect prepositions is 36.58%. Since the prepositions in German in the Turkish language mostly correspond to the suffixes, Turkish learners of German make mistakes when using the verbs with prepositions. For example, the suffix "-den" can be used for various prepositions in German like "von, vor, an, bei etc.". The more different the preposition, the more mistakes can be found.

The participants in the present work rarely make mistakes when using the cases (8.41%). The category of cases is not always congruent in the German and Turkish languages. For example, the suffix "-e" is used in Turkish for the dative. But it can also apply to accusative in the German sentence. Nevertheless, we can say that the students are successful in case use.

The proportion of those who use the verbs with prepositions without prepositions is 15.75%. Some German verbs that are to be used with both a preposition and a specific case can only be used with a suffix in Turkish. The few mistakes arise when using such verbs, for example "glauben an Akk." "-e inanmak" (30.9%)

Conclusion and Discussion

The analysis and evaluation showed that the students' level of success in using of verbs with prepositions is low. This result can be seen as a proof that they have not achieved the goal in learning and using of these verbs. This shortage should be evaluated as an important problem and course events should be optimized. If the valence of verbs in German and Turkish matches, the level of success increases, while differences cause errors. If the student is not sure which verb in the foreign language requires preposition, he transfers the rule from his mother tongue to the foreign language and this leads to interference. As a result of this strategy, the level of success increases in terms of commonality and diminished in differences. However, the differences in German and Turkish are more to be found. For this reason, the transfer strategy does not benefit here.

This result shows that the contrastive hypothesis is not always valid in foreign language learning. Students can use these verbs, even if the mother tongue and foreign language are structurally different. So, you have to give students the opportunity to confront these verbs more often. For example, the texts that contain verbs with prepositions can be treated as teaching material

in the class. Or, the students can research these verbs in daily newspapers and short stories. Such exercises can prevent memorizing. So they can use these verbs without deficiency. The Turkish students of German language and literature who learn German as a foreign language should be taught more about the differences in languages. They should acquire language awareness. The level of success differs from the verb to verb. If verbs are used more often, the level of success increases.

In conclusion, it can be said that the Turkish native speakers have considerable difficulties in the formation and use of the German verbs with prepositions. The reason for this is that the verbs with prepositions in German and Turkish differ significantly from each other. In order to overcome these learning difficulties, more practice is necessary here.